

آية الله العظمى مكارم شيرازي

کليات

مکتبہ نون

(با ترجمه فارسی رونوشت)

مؤلف: آية الله العظمى مكارم شيرازي
مؤلف: محمد رضا حامدي - مسعود مكارم

مترجم: گروه تحقیق:
احمد قدسی - سعید داودی

فهرست نویسی پیش از انتشار: توسط انتشارات امام علی بن ابی طالب علیه السلام

مکارم شیرازی، ناصر، ۱۳۰۵ -

[مفاتیح نوین]

کلیات مفاتیح نوین / [ناصر] مکارم شیرازی؛ گروه تحقیق احمد قدسی، سعید داودی؛ گروه ترجمه
محمد رضا حامدی، مسعود مکارم، - ویراست ۲. - قم انتشارات امام علی بن ابی طالب علیه السلام، ۱۳۸۹.

ISBN: 978-964-8139-51-8

ص ۱۲۰۸

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا

بخش چهارم این کتاب توسط هاشم رسولی محلاتی ترجمه شده است.

۱. دعاها، ۲. زیارتنامه‌ها، الف. قدسی، احمد، ۱۳۳۶ - محقق. ب. داودی، سعید، ۱۳۴۳ -

محقق. ج. حامدی، محمد رضا، ۱۳۴۹ - مترجم. د. مکارم، مسعود، ۱۳۴۶ - ه. عنوان. و. عنوان:

مفاتیح نوین

۲۹۷/۷۷۲

BP۲۶۷۰۸/م ۷

۱۳۸۹

ناشر برتر

نوزدهمین همایشگاه بین المللی کتاب تهران

مفاتیح نوین

حضرت آیه الله العظمی مکارم شیرازی (مد ظله العالی) و همکاران

گروه تحقیق: حجج اسلام احمد قدسی - سعید داودی

گروه ترجمه: حجج اسلام محمد رضا حامدی، مسعود مکارم

نوبت چاپ: سی و هشتم (با ویرایش و ترجمه جدید)

تیراژ: ۵۰۰۰ نسخه

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴ ش

صفحه و قطع: ۱۲۰۸ صفحه / وزیری

چاپ: نگارش

ناشر: انتشارات امام علی بن ابی طالب علیه السلام

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۱۳۹-۵۱-۸

امام علی بن ابی طالب علیه السلام

قم - ابتدای خیابان شهدا - کوی آمار (۲۲) - پلاک ۱۵

تلفن: ۲۷۷۲۳۴۷۸ - دورنگار: ۲۷۸۴۰۰۹۹

www.imamalipub.ir

هدیه: ۳۰/۰۰۰ تومان

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

بخشی از مزایای مفاتیح نوین

(به طور فشرده)

- ۱- این کتاب با زبان و ادبیات روز، تنظیم شده و برای همه قشرها قابل استفاده است.
- ۲- ترجمه شیوا و روانی برای آن نگاشته شده است.
- ۳- تمام دعاها، زیارات و اذکار، از منابع معتبر نقل شده و مدارک همه آنها در پای صفحات ذکر شده است.
- ۴- در هر فصل، مقدمات و روایات روح پروری که دلها را آماده راز و نیاز با خدا و اولیاء الله می‌کنند، ذکر شده است.
- ۵- از روایات ضعیف و سئوال‌برانگیز که بهانه به دست دشمنان می‌دهد، پرهیز شده است.
- ۶- نظم خاص و نوینی در ده بخش به آن داده شده که استفاده از آن را آسان می‌سازد.
- ۷- مطالب لازمی که در مفاتیح قدیم نیامده، به آن افزوده شده است.
- ۸- اسباب و عوامل استجاب دعاها و آداب و مقدمات زیارات، به طور مشروح در آن ذکر شده است.
- ۹- در مجموع به صورت کتابی درآمدی که برای سالکان الی الله (مخصوصاً جوانان) در این سفر روحانی و معنوی مفید و سازنده است.

فهرست مطالب

۵۰	سوره شمس	۱۵	مشگفتار / ۱۵
۵۱	سوره شرح (الم نشرح)	۱۵	کتاب دعا و زیارت کتاب مفاتیح الجنان
۵۱	سوره قدر	۱۷	آثار روح پرور دعا
۵۲	سوره زلزله	۱۷	مزیای «مفاتیح نبوین» درس ما در این
۵۳	سوره عادیات	۱۸	کتاب
۵۳	سوره تکاثر	۱۹	راه تحصیل حضور قلب در دعا و نماز
۵۴	سوره کوثر	۲۰	آداب دعا کردن و شرایط استجاب دعا
۵۴	سوره کافرون	۲۱	عوامل عدم استجاب دعا
۵۵	سوره نصر	۲۱	فلسفه پاداش‌های فراوان دعاها، زیارات
۵۵	سوره اتلاص (قل هو الله)	۲۴	و نمازها
۵۶	سوره قل	۲۵	تبدیل خواسته‌ها
۵۶	سوره ناس	۲۵	توصیه ما به شما عزیزان
۵۷	«آیه الكرسي»		

بخش اول: سوره‌هایی از قرآن / ۲۹

	بخش دوم: مناجات‌ها و دعاها	۳۱	مقدمه
	معروف / ۵۹	۳۱	سوره یس
۶۱	مقدمه: اهمیت و آثار دعا و مناجات	۳۷	سوره الزحمن
۶۳	مناجات پانزده گانه امام سجاده <small>علیه السلام</small>	۴۰	سوره واقعه
۶۳	مناجات التائبین (توبه کنندگان)	۴۴	سوره جمعه
۶۵	مناجات الشاکین (شکایت‌کنندگان)	۴۶	سوره منافقین
۶۶	مناجات الخائفین (خائفان)	۴۷	سوره نبا (عمّ یتسألون)
۶۸	مناجات الراجین (امیدواران)	۴۹	سوره اعلی

بخش سوم: زیارات / ۲۰۳	مناجات الراغبین (مشتاقان)..... ۷۰
پیشگفتار..... ۲۰۵	مناجات الشاکرین (شکرگزاران)..... ۷۱
زیارت معصومان، راهی به سوی خدا..... ۲۰۵	مناجات المطیعین لله (مطیعان خدا)..... ۷۳
زیارت شرک نیست، عین توحید است..... ۲۰۸	مناجات المریدین (خداجویان)..... ۷۴
زیارت در روایات اسلامی..... ۲۰۹	مناجات المحبتین (دوستداران خدا)..... ۷۶
مقدمات و آداب سفر..... ۲۱۱	مناجات المتوسلین (متوسلان)..... ۷۸
آداب زیارت..... ۲۱۵	مناجات المقتقرین (نیازمندان)..... ۷۹
اذن دخول..... ۲۱۹	مناجات العارفين (عارفان)..... ۸۱
	مناجات الذاکرین (ذکران)..... ۸۳
فصل اول: زیارت رسول خدا ﷺ و فاطمه	مناجات المعتمضین (پناه‌ندگان)..... ۸۵
زهره <small>علیها السلام</small> و ائمه <small>بقیع علیهم السلام</small> و سایر مشاهد و مساجد	مناجات الزاهدین (زاهدان)..... ۸۶
در مدینه منوره	مناجاتی منظوم از امام امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> ۸۷
زیارت رسول خدا ﷺ از نزدیک..... ۲۲۵	سه جمله بسیار عالی از امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> در
کیفیت زیارت و آداب آن..... ۲۲۶	مناجات.....
زیارت رسول خدا ﷺ از دور..... ۲۲۸	دعاهای قرآنی.....
فضیلت زیارت آن حضرت از دور..... ۲۲۸	دعای صباح.....
کیفیت زیارت آن حضرت از دور..... ۲۲۹	دعای کمیل..... ۹۸
زیارت حضرت فاطمه <small>علیها السلام</small> زهره <small>علیها السلام</small> ۲۳۲	دعای عشرات..... ۱۰۸
فصلی از زیارت آن حضرت و جایگاه قبر	دعای سمات..... ۱۱۴
شریفش..... ۲۳۲	دعای مشلول..... ۱۲۰
کیفیت زیارت بانو <small>علیها السلام</small> زهره <small>علیها السلام</small> ۲۳۳	دعای یستشیر..... ۱۲۷
زیارت ائمه <small>بقیع علیهم السلام</small> امام حسن مجتبی، امام سجاد،	دعای مجیر..... ۱۳۱
امام باقر و امام صادق..... ۲۳۹	دعای جوشن کبیر..... ۱۳۸
فضیلت زیارت آن بزرگواران..... ۲۳۹	دعای جوشن صغیر..... ۱۶۲
کیفیت زیارت ائمه <small>بقیع علیهم السلام</small> از نزدیک..... ۲۴۰	دعای توسل به چهارده معصوم <small>علیهم السلام</small> ۱۷۶
کیفیت زیارت ائمه <small>بقیع علیهم السلام</small> و سایر اصامن <small>علیهم السلام</small> از راه	دعای مکارم الاخلاق..... ۱۸۱
دور..... ۲۴۳	دعای نذبه..... ۱۸۹
زیارت ابراهیم فرزند رسول خدا ﷺ..... ۲۴۳	دعای حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)..... ۲۰۰
زیارت حضرت فاطمه بنت اسد مادر گرامی امیرمؤمنان	دعایی دیگر از حضرت مهدی <small>علیه السلام</small> ۲۰۱
علی <small>علیه السلام</small> ۲۴۶	

۳۲۱	آداب دخول در مسجد	۲۴۸	زیارت مشاهد و مساجد مدینه
۳۲۴	اعمال دُکة القضا و بیت الطشت	۲۴۹	زیارت حضرت حمزه <small>علیه السلام</small>
۳۲۷	اعمال سُنون هفتم (مقام ابراهیم خلیل <small>علیه السلام</small>)	۲۴۹	فضیلت زیارت حضرت حمزه <small>علیه السلام</small>
۳۳۲	اعمال ستون پنجم (مقام جبرئیل <small>علیه السلام</small>)	۲۵۰	کیفیت زیارت حضرت حمزه <small>علیه السلام</small>
۳۳۳	اعمال ستون سوم (مقام امام زین العابدین <small>علیه السلام</small>)	۲۵۳	زیارت سایر شهدای اُحد
۳۳۵	اعمال باب الفرج (معروف به مقام نوح <small>علیه السلام</small>)	۲۵۵	زیارت وداع هنگام خروج از مدینه

فصل دوم: فضیلت زمین نجف و زیارت

بیر مؤمنان علی علیه السلام

۳۳۹	حضرت	۲۵۶	فضیلت زمین نجف
۳۴۲	اعمال مقام حضرت امام صادق <small>علیه السلام</small>	۲۵۷	فضیلت زیارت او مؤمنان علی <small>علیه السلام</small>
۳۴۳	نماز حاجت در مسجد کوفه	۲۵۸	کیفیت زیارت آن حضرت
۳۴۳	زیارت حضرت مسلم بن عقیل <small>رضی الله عنه</small>	۲۶۰	زیارات مطلقه
۳۴۷	زیارت هانی بن عروة <small>رضی الله عنه</small>	۲۶۰	زیارت امین الله

فصل چهارم: فضیلت و اعمال مسجد «سهله»

و «زید» و «صعصعه»

۳۴۹	فضیلت مسجد سهله	۲۶۲	زیارت کافی
۳۵۰	اعمال مسجد سهله	۲۶۲	زیارت صفوان جمال
۳۵۴	مقام حضرت مهدی (ارواحنا فداه)	۲۷۸	زیارت دیگری از صفوان
۳۵۵	اعمال مسجد «زید»	۲۷۷	زیارتی از کتاب مزار قدیم
۳۵۷	اعمال مسجد «صعصعه»	۲۷۸	زیارت وداع
۳۵۷	شخصیت امیر «صعصعه»	۲۸۰	زیارات مخصوصه
		۲۸۰	زیارت روز عید غدیر
		۳۰۱	زیارت روز میلاد رسول اکرم <small>صلی الله علیه و آله</small>
		۳۰۹	زیارت شب و روز مبعث (۲۷ رجب)
		۳۱۸	زیارت روز شهادت آن حضرت (۲۱ رمضان)

فصل پنجم: زیارت امام حسین علیه السلام

۳۵۸	زیارت امام حسین <small>علیه السلام</small> از نزدیک		فصل سوم: فضیلت زمین و مسجد کوفه
۳۵۸	فضیلت زیارت آن حضرت از نزدیک		واماکن زیارتی آن
۳۶۱	آداب زیارت امام حسین <small>علیه السلام</small> از نزدیک	۳۱۹	فضیلت سرزمین کوفه
۳۶۲	آب فرات و فضیلت آن	۳۱۹	فضیلت مسجد کوفه
۳۷۱	کیفیت زیارت امام حسین <small>علیه السلام</small> از نزدیک	۳۲۰	اعمال مسجد کوفه
۳۷۱	زیارات مطلقه امام حسین <small>علیه السلام</small> از نزدیک		
۳۷۹	زیارت وارث		

۴۴۸.....	زیارات مخصوصهٔ امام جواد <small>علیه السلام</small>	۳۸۶....	زیارت حضرت ابوالفضل، عباس بن علی <small>علیه السلام</small>
۴۵۳.....	زیارات مشترک امام کاظم و امام جواد <small>علیه السلام</small>	۳۹۲....	زیارات مخصوصهٔ امام حسین <small>علیه السلام</small> از نزدیک
۴۵۴.....	زیارت وداع امام کاظم <small>علیه السلام</small>	۳۹۲.....	زیارت در شبها و روزهای مخصوص
۴۵۵.....	زیارت وداع امام جواد <small>علیه السلام</small>	۳۹۲.....	زیارت عاشورا
۴۵۵.....	فضیلت مسجد برائا	۳۹۳.....	سند زیارت معروف عاشورا
۴۵۶.....	زیارت توّاب اربعه	۳۹۵.....	متن زیارت عاشورا
۴۵۷.....	کیفیت زیارت آن بزرگواران	۴۰۰.....	زیارت اربعین (بیستم صفر)
۴۵۸.....	زیارت مرحوم کلینی	۴۰۹.....	زیارت مخصوص نیمهٔ رجب
۴۵۸.....	زیارت جناب سلمان	۴۱۲.....	زیارت مخصوص نیمهٔ شعبان
۴۵۸.....	کیفیت زیارت آن جناب	۴۱۳.....	زیارت در شب‌های قدر
۴۶۱.....	طاق کسری	۴۱۶.....	زیارت در عید فطر و قربان
۴۶۲.....	زیارت حذیفه بن الیمان	۴۲۳.....	زیارت روز عرفه
۴۶۳.....	نماز در مسجد جامع مداین	۴۲۳.....	زیارت امام حسین <small>علیه السلام</small> در شب چوسه و ایام مخصوصهٔ دیگر
	فصل هفتم: زیارت امام رضا <small>علیه السلام</small>	۴۳۰.....	زیارت امام حسین <small>علیه السلام</small> از راه دور
۴۶۴.....	مقدمه	۴۳۱.....	پاداش زیارت امام حسین <small>علیه السلام</small> از راه دور
۴۶۵.....	فضیلت زیارت حضرت رضا <small>علیه السلام</small>	۴۳۲.....	آداب زیارت امام حسین <small>علیه السلام</small> از راه دور
۴۶۶.....	کیفیت زیارت حضرت رضا <small>علیه السلام</small>	۴۳۲.....	آداب روز عاشورا
۴۷۸.....	زیارت وداع	۴۳۳.....	کیفیت زیارت امام حسین <small>علیه السلام</small> از راه دور
	فصل هشتم: زیارت عسکریین (امام هادی و امام حسن <small>علیه السلام</small>)	۴۳۳.....	فضیلت تربت امام حسین <small>علیه السلام</small> و آداب استفاده از آن
۴۸۱.....	فضیلت زیارت عسکریین <small>علیه السلام</small>	۴۳۵.....	کیفیت استفاده از تربت حسینی
۴۸۲.....	کیفیت زیارت آن دو امام همام <small>علیه السلام</small>	۴۳۶.....	فضیلت زمین کربلا و حائر حسینی
۴۸۲.....	زیارت مشترک آن دو بزرگوار	۴۳۸.....	محلّ حائر حسینی
۴۸۴.....	زیارت مخصوص امام هادی <small>علیه السلام</small>	۴۳۸.....	
۴۹۰.....	زیارت مخصوص امام حسن عسکری <small>علیه السلام</small>		فصل ششم: زیارت کاظمین <small>علیه السلام</small>
۴۹۷.....	حجت <small>علیه السلام</small>	۴۴۰.....	فضیلت زیارت کاظمین (حضرت موسی بن جعفر و امام جواد <small>علیه السلام</small>)
۴۹۹.....	زیارت حکیمه خاتون	۴۴۰.....	کیفیت زیارت کاظمین <small>علیه السلام</small>
		۴۴۱.....	زیارت مختص به امام موسی بن جعفر <small>علیه السلام</small>

دعای سوم (دعای مکارم الاخلاق)..... ۵۶۱

صلوات بر چهارده معصوم علیهم السلام ۵۶۱

صلوات بر پیغمبر صلوات الله علیه ۵۶۲

صلوات بر امیرالمؤمنین علیه السلام ۵۶۳

صلوات بر سیده زنان فاطمه علیها السلام ۵۶۳

صلوات بر امام حسن و امام حسین علیهم السلام ۵۶۴

صلوات بر امام علی بن الحسین علیهما السلام ۵۶۶

صلوات بر امام باقر علیه السلام ۵۶۶

صلوات بر امام صادق علیه السلام ۵۶۷

صلوات بر امام موسی بن جعفر علیهما السلام ۵۶۷

صلوات بر امام علی بن موسی الرضا علیهما السلام ۵۶۸

صلوات بر امام جواد علیه السلام ۵۶۸

صلوات بر امام هادی علیه السلام ۵۶۹

صلوات بر امام حسن عسکری علیه السلام ۵۶۹

صلوات بر ولی الامر المنتظر (عجل الله تعالی فرجه الشریف)..... ۵۷۰

زیارت وداع ائمه علیهم السلام ۵۷۱

زیارت دو امامزاده سید محمد و سید حسین علیهما السلام ۵۰۰

زیارت وداع عسکرتین ۵۰۱

فصل نهم: زیارت حضرت صاحب الامر علیه السلام

سرداب مقدّس کجاست؟ ۵۰۲

زمان زیارت حضرت ۵۰۲

کیفیت زیارت آن حضرت ۵۰۳

اذن دخول ۵۰۳

زیارت اول (زیارت آل یاسین) ۵۰۳

زیارت دوم (زیارت مخصوص سرداب) ۵۰۸

زیارت سوم ۵۱۵

زیارت چهارم و استغاثه به امام زمان علیه السلام ۵۱۸

دعاهای مربوط به آن حضرت ۵۲۱

دعای اول (دعای ندبه) ۵۲۱

دعای دوم (دعای بعد از نماز صبح) ۵۲۱

دعای سوم (دعای عهد) ۵۲۲

دعای چهارم ۵۲۵

دعای پنجم ۵۲۹

فصل دوازدهم: زیارت انبیای عظام
و امام زادگان و قبور مؤمنین

بخش اول: زیارت پیامبران ۵۷۴

فضیلت زیارت رحل قیبر ۵۷۴

کیفیت زیارت پیامبران ۵۷۵

بخش دوم: زیارت امامزادگان ۵۷۵

فضیلت زیارت امامزادگان ۵۷۵

کیفیت زیارت امامزادگان ۵۷۵

فضیلت زیارت حضرت معصومه علیها السلام ۵۷۶

کیفیت زیارت حضرت معصومه علیها السلام ۵۷۷

فضیلت زیارت عبدالعظیم حسنی علیه السلام ۵۸۰

کیفیت زیارت حضرت عبدالعظیم علیه السلام ۵۸۰

فصل دهم: زیارات جامعه

زیارت اول (زیارت منقول از امام رضا علیه السلام) ۵۳۶

زیارت دوم (زیارت جامعه کبیره) ۵۳۷

زیارت سوم (زیارت جامعه دیگری از امام صادق علیه السلام) ۵۴۹

زیارت چهارم (زیارت امین الله) ۵۵۱

زیارت پنجم (زیارت رجیبه) ۵۵۱

فصل یازدهم: دعاهای بعد از زیارات

دعای اول ۵۵۲

دعای دوم (دعای عالیة المضامین) ۵۵۵

فصل پنجم: ماه جمادی‌الأول

تقویم این ماه ۶۱۸

اعمال ماه جمادی‌الأول ۶۱۸

فصل ششم: ماه جمادی‌الثانی

تقویم این ماه ۶۱۹

اعمال ماه جمادی‌الثانی ۶۱۹

فصل هفتم: ماه رجب

تقویم این ماه ۶۲۲

فضیلت ماه رجب ۶۲۲

اعمال ماه رجب ۶۲۴

اعمال مشترک این ماه ۶۲۴

لیلة الزغائب ۶۲۵

عمرهٔ رجبیه ۶۲۶

اعمال مخصوص شبها و روزهای ماه رجب ۶۲۷

کیفیت عمل اهدا وود ۶۴۷

شب بیست و هفتم ماه رجب (شب مبعث) ۶۵۵

کرامات امیر مؤمنان علیه السلام در شب مبعث، به روایت ابن

بطوط ۶۵۶

فصل هشتم: ماه شعبان المعظم

تقویم این ماه ۶۶۶

فضیلت ماه شعبان ۶۶۶

اعمال ماه شعبان ۶۶۸

اعمال مشترک این ماه ۶۶۸

مناجات شعبانیه ۶۷۲

اعمال مخصوص شبها و روزهای ماه شعبان ۶۷۷

اعمال پایانی ماه شعبان ۶۹۱

فصل نهم: ماه مبارک رمضان

تقویم این ماه ۶۹۵

فضیلت ماه مبارک رمضان ۶۹۵

اعمال ماه مبارک رمضان ۶۹۶

بخش سوم: زیارت قبور مؤمنان ۵۸۳

فضیلت زیارت، قبور مؤمنان ۵۸۳

آداب، زمان و کیفیت زیارت قبور مؤمنان ۵۸۴

بخش چهارم: آداب نیابت در زیارت ۵۸۶

کیفیت نیابت برای کسانی که هزینه سفرشان را دیگری

پرداخته است ۵۸۷

بخش چهارم: اعمال ماههای اسلامی

(از محرم تا منی الحجه) / ۵۹۳

مقدمه ۵۹۵

اعمال مشترک اول هر ماه ۵۹۵

اعمال ویژه هر ماه ۵۹۸

فصل اول: ماه محرم

تقویم این ماه ۵۹۹

ماه محرم، ماه حماسه و ماتم ۶۰۰

اعمال ماه محرم ۶۰۰

اعمال شب عاشورا ۶۰۲

اعمال روز عاشورا ۶۰۳

فصل دوم: ماه صفر

تقویم این ماه ۶۰۹

دههٔ آخر صفر، دههٔ غم و اندوه ۶۱۱

اعمال ماه صفر ۶۱۲

فصل سوم: ماه ربیع‌الأول

تقویم این ماه ۶۱۳

اعمال ماه ربیع‌الأول ۶۱۵

فصل چهارم: ماه ربیع‌الثانی

تقویم این ماه ۶۱۷

اعمال ماه ربیع‌الثانی ۶۱۷

۸۱۹	شب اول ماه (شب عید فطر)	۶۹۷	اعمال مشترک ماه مبارک رمضان
۸۲۴	فضیلت و اعمال روز عید فطر	۶۹۷	اعمال مشترک هر شب و روز
	فصل یازدهم: ماه ذی القعدة	۷۰۱	اعمال مشترک شب‌های ماه مبارک رمضان
۸۲۹	تقویم این ماه	۷۰۳	دعای افتتاح
۸۳۰	فضیلت ماه ذی القعدة	۷۱۳	اعمال مخصوص سحرگاهان
۸۳۰	اعمال ماه ذی القعدة	۷۱۶	دعای ابوحمزه ثمالی
۸۳۱	روز بیست و پنجم (روز دحو الارض)		مختصرترین دعای سحر (دعای بسیار پر محتوا)
	فصل دوازدهم: ماه ذی الحجه	۷۴۰	اعمال مشترک روزهای ماه مبارک رمضان
۸۳۵	تقویم این ماه		اعمال مخصوص شب‌ها یا روزهای معین ماه مبارک رمضان
۸۳۶	فضیلت ماه ذی الحجه	۷۶۷	فضیلتی از امیر مؤمنان <small>علیه السلام</small> در شب بزرگ بدر ...
۸۳۷	اعمال ماه ذی الحجه	۷۸۱	شبهای قدر
۸۳۷	اعمال مشترک دهه اول	۷۸۳	اعمال شب‌های قدر
۸۴۱	اعمال مختص روزها و شب‌های این ماه	۷۸۳	اعمال مشترک شب‌های قدر
۸۵۲	روز نهم (روز عرفه)	۷۸۳	اعمال مخصوص هریک از شب‌های سه گانه بدر
۸۵۳	اعمال روز عرفه	۷۸۳	اعمال شب نوزدهم
۸۵۷	دعای معروف عرفه	۷۹۱	اعمال مخصوص شب بیست و سوم
۸۸۵	روز دهم (روز عید قربان)	۷۹۶	دعای شب‌های دهه آخر ماه مبارک رمضان
۸۸۵	اعمال روز عید قربان	۷۹۶	دعاهای مشترک شب‌های آخر ماه رمضان
۸۸۷	روز یازدهم (روز هیجدهم)		دعاهای مخصوص هر شب از دهه آخر ماه رمضان
۸۸۸	اعمال روز عید غدیر	۷۹۸	شب بیست و هفتم ماه رمضان
	روز بیست و چهارم (روز خاتم بخشی علی <small>علیه السلام</small> و روز مباهله)	۸۰۶	دعای ختم قرآن در روز آخر ماه رمضان
۹۰۳	روز بیست و پنجم (روز نزول سوره هل آتی)	۸۰۹	نمازهای شب‌های ماه مبارک رمضان
۹۰۴	روز آخر ذی الحجه	۸۱۰	دعاهای مخصوص روزهای ماه رمضان
۹۰۶	اعمال ماههای خورشیدی		فصل دهم: ماه شوال
۹۰۶	عید نوروز		تقویم این ماه
۹۰۷	اعمال عید نوروز		فضیلت ماه شوال
۹۱۰	ماههای رومی		اعمال ماه شوال
۹۱۰	خواص آب نیسان		

۹۹۰	زیارت دوم صدیقه کبری <small>علیها السلام</small>	بخش پنجم: اعمال شب و روز و ایام هفته / ۹۱۵
۹۹۰	زیارت امام حسن و امام حسین <small>علیهم السلام</small> در روز	فصل اول: اعمال هنگام طلوع فجر ۹۱۷
۹۹۰	دوشنبه	فصل دوم: اعمال بین الطلوعین
۹۹۲	زیارت امام سجاد و امام باقر و امام صادق <small>علیهم السلام</small> در روز	فصل سوم: اعمال مخصوص غروب و شامگاهان ۹۲۲
۹۹۲	سه شنبه	فصل چهارم: اعمال مشترک صبح و شام ۹۲۴
۹۹۳	زیارت امام موسی کاظم، امام رضا، امام جواد و امام	فصل پنجم: آداب هنگام خواب ۹۳۳
۹۹۳	هادی <small>علیه السلام</small> در روز چهارشنبه	فصل ششم: اعمال سحرگاهان ۹۳۷
۹۹۴	زیارت امام حسن عسکری <small>علیه السلام</small> در روز پنجشنبه ...	فضیلت نافله شب ۹۳۷
۹۹۵	زیارت حضرت مهدی، امام زمان <small>علیه السلام</small> در روز جمعه .	چگونگی انجام نماز شب ۹۳۹
		وقت نماز شب ۹۴۱
	بخش ششم: آداب، مقدمات	کیفیت نماز شب ۹۴۱
	و تعقیبات نماز / ۹۹۷	فصل هفتم: دعاهاى روزها ۹۴۵
۹۹۹	مقدمه: نماز وسیله پرواز به عالم ملکوت!	فصل هشتم: دعاهاى ایام هفته ۹۵۰
۱۰۰۱	فلسفه آداب و تعقیبات نماز	دعای روز شنبه
	فصل اول: مقدمات و آداب نماز	دعای روز یکشنبه ۹۵۲
۱۰۰۳	مقدمات و آداب مشترک	دعای روز دوشنبه
۱۰۰۳	آداب وضو	دعای روز سه شنبه
۱۰۰۵	آداب و تعقیبات سجده برای نماز	دعای روز چهارشنبه
۱۰۰۶	آداب و مقدمات بجا آوردن نماز	دعای روز پنجشنبه
۱۰۰۸	دعاهاى قبل از نماز و در حال نماز	دعای روز جمعه
۱۰۱۲	مقدمات و آداب مخصوص هر نماز	فصل نهم: فضیلت و اعمال شب و روز جمعه ... ۹۶۱
۱۰۱۸	نماز جماعت	اعمال شب جمعه
۱۰۱۸	چند روایت درباره فضیلت نماز جماعت	نماز و دعایی در شب جمعه برای حفظ قرآن ۹۷۰
	فصل دوم: تعقیبات نماز	دعا و نمازی از ناحیه مقدسه حضرت حجت <small>علیه السلام</small> برای
۱۰۱۹	تعقیبات مشترک	برآورده شدن حاجات ۹۷۱
۱۰۲۱	کیفیت تسبیح حضرت فاطمه زهرا <small>علیها السلام</small>	اعمال روز جمعه
۱۰۲۸	ذکر تسبیحات اربعه	فصل دهم: زیارات ایام هفته
۱۰۴۰	تعقیبات مخصوص هر نماز	زیارت پیامبر <small>صلی الله علیه و آله</small> در روز شنبه
۱۰۴۰	تعقیبات نماز ظهر	زیارت امیرمؤمنان علی <small>علیه السلام</small> در روز یکشنبه
۱۰۴۲	تعقیبات نماز عصر	زیارت اول صدیقه کبری <small>علیها السلام</small> ۹۸۹

- ۱۰۸۴..... نماز لیلۃ الذّن
- ۱۰۸۵..... نمازی دیگر برای لیلۃ الذّن
- ۱۰۸۶..... نماز اول ماه
- ۱۰۸۶..... نماز اعرابی
- ۱۰۸۷..... نماز فرزند برای آمرزش پدر و مادر
- ۱۰۸۸..... نماز واعمالی دیگر، برای رفع وسوسه های قلبی
- ۱۰۹۰..... نماز مسجد جمکران
- ۱۰۹۱..... نماز شب
- ۱۰۹۱..... نماز توسّل به حضرت زهرا علیها السلام
- ۱۰۹۱..... نماز حاجت
- ۱۰۹۳..... نمازی دیگر برای برآورده شدن حاجات
- ۱۰۹۴..... نماز برای رفع سختی ها و دشواری ها
- ۱۰۹۴..... نماز برای زیاد شدن روزی
- ۱۰۹۵..... نمازی دیگر در طلب روزی
- بخش هشتم: دعا برای حلّ مشکلات معنوی و مادی و آداب عقیده / ۱۰۹۷**
- ۱۰۹۹..... مقدمه: اهمیت دعا و یادآوری چند نکته
- ۱۱۰۱..... دعای برای برآمدن حاجات دنیوی و اخروی
- ۱۱۲۶..... دعا برای رفع غم و اندوه و گرفتاری ها
- ۱۱۳۵..... دعا برای رفع بیماری ها
- ۱۱۴۱..... دعا برای ادای دین
- ۱۱۴۲..... دعا برای گشایش در کارها
- ۱۱۴۳..... دعا برای آرامش در برابر عوامل وحشت
- ۱۱۴۵..... دعا برای ایمنی از شرّ ستمگران و دشمنان و حوادث سخت
- ۱۱۴۸..... دعا برای خلاصی از زندان
- ۱۱۴۹..... دعا برای توسعه در رزق
- ۱۱۵۲..... دعا برای طلب باران و رفع خشکسالی (از صحیفه سجادیه)
- ۱۰۴۳..... تعقیبات نماز مغرب
- ۱۰۴۵..... نماز غفیله
- ۱۰۴۶..... تعقیبات نماز عشا
- ۱۰۴۷..... تعقیبات نماز صبح
- دعاها، ذکرها و آیاتی که در تعقیب نماز صبح وارد شده است
- ۱۰۴۸.....
- فصل سوم: سجده شکر**
- ۱۰۵۶..... کیفیت سجده شکر
- ۱۰۵۷..... برخی از ذکرهای سجده شکر
- بخش نهم: نمازهای مستحب / ۱۰۶۱**
- ۱۰۶۳..... فصل اول: نمازهای چهارده صوم علیهم السلام
- ۱۰۶۳..... نماز پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله
- ۱۰۶۳..... نماز امیرالمؤمنین علیه السلام
- ۱۰۶۳..... نماز حضرت فاطمه علیها السلام
- ۱۰۶۳..... نماز دیگری از آن حضرت
- ۱۰۶۳..... نماز امام حسن علیه السلام
- ۱۰۷۰..... نماز امام حسین علیه السلام
- ۱۰۷۳..... نماز امام زین العابدین علیه السلام
- ۱۰۷۴..... نماز امام باقر علیه السلام
- ۱۰۷۵..... نماز امام صادق علیه السلام
- ۱۰۷۶..... نماز امام کاظم علیه السلام
- ۱۰۷۶..... نماز امام رضا علیه السلام
- ۱۰۷۷..... نماز امام جواد علیه السلام
- ۱۰۷۸..... نماز امام هادی علیه السلام
- ۱۰۷۸..... نماز امام حسن عسکری علیه السلام
- ۱۰۸۰..... نماز امام زمان علیه السلام
- فصل دوم: نمازهای معروف دیگر**
- ۱۰۸۱..... نماز جعفر طیار علیه السلام
- ۱۰۸۳..... نماز هدیه به معصومین

۱۱۸۸	پنجم: دفن میّت	۱۱۵۴	دعای توبه
۱۱۸۹	تلقین میّت	۱۱۶۰	دعا برای حسن عاقبت (از صحیفه سجادیه)
۱۱۹۲	نماز لیلۃ الدفن (نماز وحشت)	۱۱۶۱	دعای وقت مطالعه
۱۱۹۳	تسلّیت به بازماندگان	۱۱۶۱	دعای شب زفاف
۱۱۹۴	صبر بر مصیبت و مراسم سوگواری	۱۱۶۲	آداب عقیقه
۱۱۹۵	خیرات برای اموات	۱۱۶۴	دعای عقیقه

* * *

۱۱۹۷	توضیحی درباره حدیث کسا	بخش نهم: استخاره و آداب آن / ۱۱۶۵	
۱۲۰۳	آخرین سخن	۱۱۶۷	اهمیت، آداب و مواظبت استخاره
		۱۱۶۹	مقدمه: اهمیت استخاره و آداب آن
		۱۱۷۰	معنای دیگر استخاره
		۱۱۷۱	آداب استخاره
		۱۱۷۱	انواع استخاره
		۱۱۷۱	استخاره با قرآن
		۱۱۷۲	استخاره با تسبیح
		۱۱۷۳	استخاره ذات الرقاع
		۱۱۷۴	استخاره با الهام قلبی

بخش دهم: احکام و آداب مربوط به

مردگان / ۱۱۷۷

۱۱۷۹	مقدمه: پایان زندگی دنیا و سفر به سوی آخرت
۱۱۸۰	عبرت گرفتن از مردگان
۱۱۸۰	چگونه برای سفر آخرت آماده شویم؟
۱۱۸۳	بر بالین محتضر
۱۱۸۴	آداب کفن و دفن و نماز اموات
۱۱۸۴	اول: غسل میّت
۱۱۸۵	دوم: کفن کردن
۱۱۸۵	سوم: حنوط
۱۱۸۵	چهارم: نماز میّت
۱۱۸۶	دستور نماز میّت

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ الدُّعَاءَ ذَرِيعَةً إِلَى رَحْمَتِهِ، وَ سَبَبًا لِإِجَابَتِهِ، وَقَالَ:
 «أَدْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ» وَ جَعَلَ زِيَارَةَ أَوْلِيَائِهِ وَسَبِيلَةً إِلَى رِضْوَانِهِ، وَ سَبِيلًا
 إِلَى مَرْضَاتِهِ، وَ نَيْلِ الشَّفَاعَةِ عِنْدَهُ.
 ثُمَّ جَمَعَ جَمِيعَ ذَلِكَ سَبَبًا لِتَرْبِيَةِ النُّفُوسِ، وَ تَهْدِيبِ الْقُلُوبِ، وَ تَطْهِيرِ
 الْأَرْوَاحِ عَنِ دَنَسِ الدُّنُوبِ. وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى نَبِيِّهِ مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ الطَّاهِرِينَ
 النُّجَبَاءِ، الَّذِينَ عَلَّمْنَا طُرُقَ الزِّيَارَةِ وَ الدُّعَاءِ، لَا سِيَّمَا بَقِيَّةَ اللَّهِ الْمُنتَظَرِ
 أَرْوَاحُنَا فِدَاهُ، وَ سَمَّ شَيْئًا كَثِيرًا.

پیشگفتار

قبل از ورود در مباحث این کتاب ذکر چند نکته ضروری به نظر می رسد:

۱- کتب دعا و زیارت و کتاب مفاتیح الجنان

در طول تاریخ شیعه جمعی از بزرگان به گردآوری دعاها و زیارات که از جانب پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و ائمه علیهم السلام صادر شده، پرداخته اند تا همه عاشقان راز و نیاز با خدا و میفندگان زیارت اولیاء الله را از این چشمه جوشان معنویت، سیراب سازند که از میان آنها می توان به این افراد اشاره کرد:

- ۱- مرحوم کلینی (مؤلف کتاب شریف کافی و «کتاب الدعاء»، متوفای سال ۳۲۹ هجری قمری).
- ۲- ابن قولویه (مؤلف کتاب «کامل الزیارات»، متوفای سال ۳۶۸).
- ۳- شیخ صدوق (مؤلف کتاب «الدعاء والمزار»، متوفای سال ۳۸۱).
- ۴- شیخ الطائفه شیخ طوسی (مؤلف کتاب «مصباح المتهدد»، متوفای سال ۴۶۰).
- ۵- سیدین طاووس (نویسنده کتابهای «مُهَجِّ الدَّعَوَاتِ، فَلَاحِ السَّائِلِ، زَهْرَةُ الرَّبِيعِ، جَمَالِ الْاِسْبُوعِ، اِقْبَالَ وَ...» متوفای سال ۶۶۴).
- ۶- ابن فهد حلی (نویسنده کتاب «عَدَّةُ الدَّاعِي» و «المزار» متوفای سال ۸۴۱).

۷- کفعمی (نویسنده کتاب «المصباح» و «البلد الامین» متوفای سال ۹۰۵).

۸- شیخ بهایی (نویسنده کتاب «مفتاح الفلاح» متوفای سال ۱۰۳۱).

۹- علامه مجلسی (نویسنده کتاب‌های «زاد المعاد، ربیع الاسابع، تحفة الزائر، مفاتیح الغیب و مقباس المصایح»، متوفای سال ۱۱۱۰).

هر یک از این بزرگان در عصر خود رسالت خویش را در زمینه دعا به نحو احسن انجام دادند تا این که نوبت به مرحوم ثقة المحدثین حاج شیخ عباس قمی - رضوان الله تعالی علیه - (متوفای ۱۳۵۹ ق) رسید؛ ایشان با ذوق، سرشار و سلیقه بسیار خوب و احاطه وسیعی که بر آثار اهل بیت علیهم السلام و کتب دعا و زیارات سابقین است، به تألیف کتاب جامع «مفاتیح الجنان» پرداخت و روی خلوص نیتی که این محدث عالیقدر از آن برخوردار بود، در مدت کوتاهی، کتابش جهانگیر شد و به همه مساجد و خانه‌ها، راه یافت و همگان از رشحات قلم این عالم با اخلاص سیراب شدند.

قابل توجه اینکه، قبل از کتاب «مفاتیح الجنان» کتاب دعایی به نام «مفتاح الجنان» چاپ و در بسیاری از خانه‌ها منتشر شده بود که کتاب دعای بسیاری از مردم را تشکیل می‌داد و متأسفانه این کتاب آلوده به روایات مجعول و نادرستی بود که مرحوم حاج شیخ عباس قمی و استادش حاجی نوری را سخت عصبانی کرده بود (که در مفاتیح الجنان، ذیل زیارت مطلقه وارث، این ناراحتی به طور مشروح منعکس است) و همین امر سبب شد که مرحوم حاج شیخ، به نوشتن اثر پر ارزش «مفاتیح الجنان» (به جای «مفتاح الجنان») اقدام نماید، که در مقدمه مفاتیح الجنان به این مطلب اشاره شده است. ولی از آن جا که این کتاب مانند بسیاری از کتاب‌ها برای شرایط زمانی و مکانی خاصی نوشته شده بود و مخاطبان ویژه‌ای داشت، لازم بود در عصر و زمان ما مورد تجدید نظر و مبعث قرار گیرد؛ کاستی‌ها برطرف گردد، و از پاره‌ای از مطالب اضافی که مایه ایراد بدخواهان است صرف نظر شود؛ مدارک و منابع دعاها و زیارات و... افزوده گردد؛ رمز و راز، فلسفه، آثار و برکات دعاها و زیارات یادآور شود؛ سپس نظم نوینی به آن داده شود و در مجموع کتاب دعا و زیارتی که از هر نظر جامع و متناسب عصر و زمان ما - مخصوصاً برای نسل جوان خدا جو - باشد، فراهم گردد.

سال‌ها بود که این فکر را در سر می‌پروراندم و از خدا توفیق آن را می‌خواستم؛ پس از مطالعه کافی در این زمینه لازم دیدم که از دو نفر از فضلاء گرانقدر، باذوق، مخلص و پرکار حوزه علمیه، یعنی: استادان ارجمند، حجج اسلام آقایان سعید داودی و احمد قدسی برای کمک و همکاری دعوت کنم؛ بحمدالله آنها استقبال کردند و با پشتکار تمام به آن پرداختند و زحمات فراوان در تنقیح و تحقیق مباحث کشیدند، و اینجانب در تمام مراحل بر کار آنان نظارت داشتم و آنچه لازم بود بر آن افزودم. بعد از

اتمام کتاب، یک بار دیگر از آغاز تا پایان با حضور این آقایان مورد بررسی مجدد قرار گرفت و در نتیجه، مجموعه حاضر که تصوّر می‌کنم اهداف فوق را کاملاً تأمین می‌کند، فراهم شد. خداوند از همه قبول فرماید.

۲- آثار روح پرور دعا

یکی از مزایای مهمّ مکتب اهل بیت علیهم‌السلام دعا‌های بسیار عالی، روح پرور، پرمحتوا و آموزنده‌ای است که از آن امامان بزرگوار به یادگار مانده، بعضی از آنها شبیهه اعجاز است؛ دعا‌هایی همچون دعای کمیل، صباح، ندیه، ابو حمزه و دعای عرفه. راستی چنین است؛ مانند این دعاها را در هیچ جا و نزد هیچ گروهی نمی‌توان یافت.

این دعاها که منبع الهام بخش معارف غنی اسلام است، راه و رسم خودسازی و «سیر و سلوک الی الله» را به ما می‌آورد و چون روی سخن در آنها با خدا است، چنان اوج می‌گیرد که از قلّه افکار آدمیان فراتر می‌رود.

شکی نیست که دعا نقش بسیار مؤثّری در تربیت نفوس انسانی و سوق آنها به مراتب کمال دارد که شاید بسیاری از دعاکنندگان از آن عاقل باشند.

با این که خداوند به انسان بسیار نزدیک است، ولی آدمی با غفلت و بی‌توجهی، از او فاصله گرفته و دور می‌شود؛ در این میان، دعا و ذکر است که جابجایی میان دعاکننده و خداوند متعال را برطرف می‌سازد و انسان، قرب و نزدیکی را کاملاً احساس می‌کند.

«دعا» همچون باران بهاری است که سرزمین دلها را با سیراب و شکوفه‌های ایمان و اخلاص و عشق و عبودیت را بر شاخسار روح آدمی ظاهر می‌سازد!

«دعا» نسیم روح بخش قدسی است که همچون دم مسیح، «عظام روم» را «باذن الله» حیات می‌بخشد!

«دعا» دریای مواجی است که گوهرهای فضایل اخلاق را در درون خود پرورش می‌دهد!

هر نفسی که با دعا همراه است مُمدّ حیات است و مُفرّح ذات، و هر دلی که نور دعا قرین است، با

تقوای الهی هم‌نشین است.

دعاکننده، وصول به مقاصد شخصی خود را از خدا می‌طلبد و خداوند تربیت و پرورش روحانی او را از

طریق دعا می‌خواهد، و بقیّه بهانه است!

و از این جا می‌توان گفت: دعا اکسیر اعظم، کیمیای سعادت، آب حیات و روح عبادت است؛

همان گونه که در حدیث وارد شده «الدُّعَاءُ مَخُّ الْعِبَادَةِ»^۱ و جالب این که طبق گواهی قرآن، ارزش

انسانها در پیشگاه پروردگار به خاطر دعا‌های آنهاست! «قُلْ مَا يَعْبُؤا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ»^۲.

کوتاه سخن این‌که:

دعا عامل مهمی برای تربیت و پرورش روح انسان است.
دعا از نومیدی و یأس جلوگیری کرده و نور امید بر دل می‌پاشد.
دعا در مشکلات به انسان نیرو می‌بخشد و در برابر حوادث سخت درس مقاومت می‌دهد.
دعا نشاط و شادابی روح و دل را تضمین می‌کند و انسان را از افسردگی‌های می‌بخشد.
دعا در برابر مصائب زندگی به انسان پایداری و تحمل می‌دهد.

۳- مزایای «مفاتیح نوین» و روش ما در این کتاب

- ۱- نخستین منیت آن این است که به قلم روز نگاشته شده و برای همگان، به ویژه نسل جوان، به سهولت قابل درک است.
- ۲- برای هر بخش از دعاها و زیارات، مقدمات فشرده و پرمعنایی نوشته شده که به تحصیل آثار معنوی و حالات عرفانی دعا کمک می‌کند.
- ۳- منابع و مدارک دعاها و زیارات، دقیقاً تمام در پاورقی آمده است و در همه جا بر منابع قابل قبول تکیه شده است.
- ۴- با توجه به این که وقت مردم در عصر ما فشرده و محدود است در مواردی که اعمالی مشابه یکدیگر بوده، از میان آنها بهترین‌ها گزینش شده است.
- ۵- نظم و ترتیب منطقی روشن، به مطالب کتاب داده شده تا یادکردن دعاها و زیارات آسانتر و راحت‌تر باشد.
- ۶- مطالب ضعیف یا اموری که بهانه به دست ناآگاهان می‌دهد، کهنگی داشته شده است.
- ۷- سعی شده است از ترجمه خوب و روان برای همه دعاها استفاده شود. (در این چاپ از کتاب، قسمت عمده ترجمه‌ها توسط دو تن از فضلاء حوزه حجج اسلام آقای محسن فرخانی حسینی و آقای مسعود مکارم، که زیر نظر اینجانب تهیه شده بهره گرفتیم).
- ۸- در آن جا که نسخه‌ها متعدّد بوده، در دعاها و زیارات معروف، تنها به نسخه متداول اکتفا شده است تا مایه سردرگمی نشود، (مگر آن که اختلاف نسخه، مهم و قابل توجه باشد) و در دیگر موارد، دقیقاً مطابق منبع و مصدر نقل شده، آمده است.
- ۹- در برخی موارد، برای پرهیز از حجیم شدن کتاب، روایاتی که در فضیلت دعا و زیارت و غیر آن نقل شده، تلخیص و نقل به معنا گردیده و با ترجمه‌ای روان و احیاناً کمی آزاد، بیان شده است، بی آن که لطمه‌ای به محتوای آن وارد گردد.

۱۰- از آن جا که یکی از نشانه‌های اعتبار سند روایات، محتوای روایت است، در گزینش دعاها و زیارات علاوه بر دقت در اسناد، به محتوای آن نیز توجه شده است.

۴- راه تحصیل حضور قلب در دعا و نماز

بی شک روح دعا و نماز، به حضور قلب است و بدون آن، آثار مهم تربیتی و خودسازی و نورانیت و صفای روح، کمتر بدست می‌آید و این جای تردید نیست؛ آنچه مهم است و باید به آن توجه جدی شود پیداکردن راههای تحصیل این امر مهم است؛ چون بسیاری کسانی که اشتیاق فراوان برای کسب حضور قلب و خضوع در نماز و دعا دارند؛ اما هر چه می‌کوشند توفیق آن را نمی‌یابند.

برای تحصیل خشوع و حضور قلب در دعا و نماز و سایر عبادات، به امور ذیل توصیه می‌شود:

۱- به دست آوردن شناخت و معرفتی که دنیا را در نظر انسان کوچک و خدا را در نظر انسان بزرگ کند، تا هیچ کار دنیوی نتواند به هنگام راز و نیاز با معبود، نظر او را به خود جلب و از خدا منصرف سازد.
 ۲- توجه به کارهای پراکنده و مختلف، معمولاً مانع تمرکز حواس است و هر قدر انسان، توفیق پیدا کند که مشغله‌های تشویش‌آور و پراکنده را کم کند، به حضور قلب در عبادات خود، کمک کرده است.
 ۳- انتخاب محل و مکان نماز و دعا و سایر عبادات نیز در این امر، اثر بسیار دارد؛ به همین دلیل، نماز خواندن در برابر اشیا و چیزهایی که ذهن انسان را به خود مشغول می‌دارد مکروه است و همچنین در برابر درهای باز و محل عبور و مرور مردم و ترسناک‌ها، یانه و عکس و مانند آن. به همین دلیل، مساجد و معابد مسلمین هر قدر ساده‌تر و خالی از زرق و برق و تشریفات باشد، بهتر است؛ چرا که به حضور قلب کمک می‌کند.

۴- پرهیز از گناه عامل مؤثر دیگری است؛ زیرا گناه آینه قلب را مکتوب ساخته، مانع آن می‌شود که جمال محبوب حقیقی در آن منعکس گردد، و با حجابی که به وجود می‌آید انسان دعاکننده، یا نمازگزار، خویشتن را در محضر او نمی‌بیند، به همین دلیل، قبل از هر نماز و دعا باید انسان گناهان توبه کرد و خود را به خدا سپرد. توجه به اذکاری که در مقدمه نماز آمده است بسیار مؤثر است.

۵- آشنایی با معنای نماز و دعا و فلسفه افعال و اذکار آن، عامل بسیار مهم دیگری برای حضور قلب است؛ چرا که وقتی انسان معانی و فلسفه‌های عبادات را بداند و به آن توجه کند، راه حضور قلب برای او هموار می‌شود.

۶- انجام مستحبات نماز و آداب مخصوص عبادت و دعا، چه در مقدمات و چه در اصل نماز نیز، کمک مؤثری به این امر می‌کند.

۷- از همه اینها گذشته، این کار، مانند هر کار دیگر، نیاز به مراقبت، تمرین، استمرار و پی‌گیری زیاد

دارد؛ بسیار می‌شود انسان در آغاز کار تنها در یک، یا چند لحظه کوتاه، قدرت تمرکز فکر و حضور قلب پیدا می‌کند، اما با ادامه این کار و پی‌گیری و تداوم، چنان قدرتی در نفس او پیدا می‌شود که می‌تواند به هنگام نماز و دعا، در پیچه‌های فکر خود را بر غیر معبود، مطلقاً ببندد و خود را در حضور او ببیند و با او به راز و نیاز بپردازد.

بنابراین، به همه - مخصوصاً جوانان - توصیه می‌کنیم که از پرت شدن حواس و عدم حضور قلب در عبادات خود، رنجیده و مأیوس نشوند، راه را ادامه دهند، ان شاء الله پیروز خواهند شد.

۸- در عباداتی که جنبه تکراری دارد، مانند نماز، تغییر شکل ظاهری آن نیز در حضور قلب بسیار مؤثر است. مثلاً سوره‌هایی را که در نماز بعد از حمد می‌خواند، تغییر دهد؛ در بعضی از رکوع و سجودها ذکر «سبحان الله» و در بعضی ذکر کبیر «سبحان ربی العظیم و بحمده» و «سبحان ربی الأعلی و بحمده» بخواند، دعاهای قنوت را عوض کند، یا مثلاً دعای کمیل را گاه به صورت عادی، گاه ترتیل، گاه با صوت بخواند؛ یا در دل، با هنگام خواندن نماز و دعا خود را در مناطق و حریمهای مکه و مدینه و غیر آن ببیند.

تجربه نشان داده این تغییر صورت، کمک زیادی به تمرکز فکر و حضور قلب می‌کند.

۹- پرهیز از غذاهای شبهه‌ناک نیز در این امر بسیار مؤثر است.

۱۰- از همه اینها گذشته، باید با تمام وجود، نسبت بزرگ حضور قلب را در دعا و نماز و زیارت از خدا خواست؛ او کریم و رحیم است و جوینده را ناامید بر نمی‌گرداند.

چنین شنیدم که لطف ایزد

دری که بگشاید از حقیقت

به روی جوینده در نیند!

بیر اهل عرفان، دگر نیند!

۵- آداب دعا کردن و شرایط استجاب دعا

برای دعا کردن و بار یافتن به محضر دوست، و بهره‌مندی بیشتر از فیض ربّ است الهی، آدابی ذکر شده است، که یقیناً برای استجاب دعا، مؤثر خواهد بود. در این جا به اهم آنها (با استفاده از روایات) اشاره می‌شود.

الف) معرفت الهی

دعاکننده باید خدا را به درستی بشناسد و به مالکیت، قدرت، عظمت، توانایی، علم و آگاهی و کرم و لطف خداوند ایمان داشته باشد.

ب) حسن ظنّ به خدا

در روایات آمده است که هنگام دعا، به خداوند و اجابت دعا توسط او، اطمینان داشته باشید و باور

شما این باشد که خداوند، دعایتان را به اجابت می‌رساند.^۱ (و اگر طبق مصالحی به اجابت نرسد بهتر از آن را به شما خواهد داد).

ج) دعا همراه با احساس نیاز

دعا باید، همراه با احساس نیاز شدید و در ماندگی باشد به گونه‌ای که انسان باور کند، جز خداوند پناهگاهی ندارد.^۲

د) دعا همراه با توجه تام

به هنگام دعا، باید همه توجه و حواس دعا کننده به جانب حق باشد و قلبش را از هر چه غیر خداست تهی سازد.^۳

ه) دعا همراه با خضوع و دل شکستگی

دعا کننده باید با نهایت خضوع، رقت قلب و فروتنی به درگاه خدا روی آورد؛^۴ در این هنگام دستانش را به سمت آسمان (به علامت تسلیم و تعظیم) بلند می‌کند^۵ و با چشمان اشکبار و قلبی ترسان، حاجت می‌طلبد.^۶

و) دعا همراه با استغفار و توبه

در ابتدای دعا، حمد الهی، توبه و توبه‌کار، استغفار و توبه و صلوات بر محمد و آلش برای استجاب دعا بسیار مؤثر است.^۷

ز) اصرار و پافشاری در دعا

اصرار و پافشاری در دعا، مورد سفارش معصومین علیهم‌السلام است؛^۸ دعا کننده نباید ناامید شود، و از دعا کردن دست بردارد.

علاوه بر نکات فوق، به یقین، دعا در برخی از زمان‌ها، مثل شب و روز جمعه، دعا در نیمه‌های شب و سحرگاهان، مخصوصاً ماه مبارک رمضان، شب‌های قدر و مانند آن‌ها، همچنین در برخی از مکان‌ها، مانند مسجد الحرام، مسجد پیغمبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم، مشاهد مشرفه و مانند آن‌ها، بسیار سزایی دارد.^۹

این بخش را با سخنی از عارف کامل، عالم ربانی و مرد میدان علم، مرحوم «سیدین طاووس» به پایان می‌بریم؛ ایشان می‌گوید: «هرگاه از خداوند حاجتی می‌طلبی، حال تو در برابر او - لا اقل - مانند عرض نیاز، به نزد فرمانروایان دنیا باشد. همان‌گونه که برای جلب نظر آنان، از هیچ کوششی دریغ نمی‌ورزی و به هر طریق ممکن، خشنودی آنان را تحصیل می‌کنی، باید در برابر خداوند و

۱. وسائل الشیعه، جلد ۴، صفحه ۱۱۷۴، حدیث ۱.

۱. کافی، جلد ۲، صفحه ۴۷۳، حدیث ۱.

۲. همان مدرک، صفحه ۴۸۱، حدیث ۶.

۲. کافی، جلد ۲، صفحه ۴۷۳، حدیث ۲.

۳. وسائل الشیعه، جلد ۴، صفحه ۱۱۲۰، حدیث ۱.

۳. همان مدرک، صفحه ۴۷۹ و ۴۸۰، حدیث ۱ و ۲.

۴. بحار الانوار، جلد ۹۰، صفحه ۳۰۰ و ۳۷۴.

۴. همان مدرک، صفحه ۱۱۲۶ و ۱۱۲۷ و ۱۱۳۵.

۵. برای آگاهی بیشتر از روایات، به بحار الانوار، جلد ۹۰، صفحه ۳۴۸، حدیث ۱۵ و صفحه ۳۵۱، حدیث ۱۶ مراجعه فرمایید.

به هنگام خواستن حاجتی از او نیز، در تحصیل رضایتش کوشش فراوان نمایی! مبدا که توجهات به خداوند، از اقبال و توجهات به قدرتمندان دنیا کمتر باشد! اگر چنین باشی و منزلت خدا، در نزد تو، از منزلت آنها کمتر باشد - در حالی که همه آنها مملوک و بندگان خدایند - به یقین خداوند بزرگ را کوچک شمرده‌ای و عظمت و جلالش را به حساب نیاورده‌ای!

دیگر آن‌که: نماز و روزه‌ای که برای طلب حاجت به جامی آوری، هرگز از روی امتحان و آزمایش خداوند نباشد! زیرا انسان کسی را می‌آزماید که نسبت به او بدگمان باشد و خداوند از کسانی که در حق او گمان بد دارند، مذمت کرده و فرموده: «الظَّالِمِينَ بِاللَّهِ ظَنُّنَ السَّوْءَ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ»؛ آنان که به خداوند، گمان بد می‌برند، حوادث ناگوار به آنان می‌رسد.^۱ بلکه باید به خداوند کمال اعتماد و اطمینان را داشته باشی و به وعده‌های او امیدوارتر از وعده یک انسان توانگر سخاوتمند باشی!

سزاوار است به هنگام نماز یا روزه حاجت، نخست حاجت‌های دینی را به ترتیب اهمیت در نظر بگیری و البته مهم‌ترین خواسته‌ها، حاجت آن مولایی است که تو در پناه هدایت و حمایت او به سر می‌بری! یعنی نخست باید برای حاجت‌های امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) دعا کنی و آنگاه حاجت‌های دینی خود را بخواهی در ترتیب، حاجت و نیاز دنیوی خود را که در دل داری با خدای خویش مطرح نمایی...»^۲

۶- عوامل عدم استجابت دعا

بعضی از مردم از تأخیر اجابت دعا یا عدم اجابت آن گله دارند، و توجه ندارند که اجابت دعا مانند همه کارها شرایطی دارد:

لازم است بدانیم، دعا کردن به درگاه خدا، از دو سو، مقرون به رضای الهی است: از یک سو، توفیق الهی برای دعا کردن، و از سوی دیگر استجابت دعا از جانب خداوند.

همین که انسان به دعا و راز و نیاز با خداوند می‌پردازد، یقیناً به سبب توفیق الهی است (چه دعایش به اجابت برسد، یا نرسد)؛ زیرا هر کسی توفیق شرفیابی به بارگاه الهی و گفتگو با حضرت حق را ندارد و این خود برای هر دعاکننده‌ای بسیار با ارزش است؛ اما با این حال، در روایات عواملی برای عدم استجابت دعا ذکر شده است که از مهم‌ترین آنهاست:

الف) دست کشیدن از تلاش و اکتفا به دعا

این نکته را باید بدانیم، که دعا کردن به معنای دست از تلاش کشیدن نیست، زیرا در این صورت دعای دعاکننده به اجابت نمی‌رسد؛ چرا که هیچ دعایی برای جبران تنبلی و تن‌پروری وارد نشده است.

۲. جمال‌الاسبوع، صفحه ۳۲۶ (با تلخیص).

۱. سوره فتح، آیه ۶

در باره برخی از افراد که دعایشان به اجابت نمی‌رسد، امام صادق علیه السلام فرمود: «... وَ رَجُلٌ جَلَسَ فِي بَيْتِهِ وَقَالَ: يَا رَبِّ ارْزُقْنِي، فَيَقَالُ لَهُ: أَلَمْ أَجْعَلْ لَكَ السَّبِيلَ إِلَى طَلَبِ الرِّزْقِ...؛ و آن کس که در خانه‌اش بنشیند و بگوید: پروردگارا! روزی مرا برسان! به او گفته می‌شود: آیا برای طلب روزی و کسب درآمد، راه و مسیری (که همان تلاش و کوشش است) قرار نداده‌ام؟»^۱

ب) گناهان از موانع مهم است

بسیاری از گناهان، سبب عدم استجابات دعا می‌شود. در روایتی امام علی علیه السلام در پاسخ به مردی که گفت دعای ما به اجابت نمی‌رسد، فرمود: «چگونه دعایتان به اجابت برسد، در حالی که راه‌های آن را مسدود ساخته‌اید! اعمالتان را اصلاح کنید، درونتان را خالص گردانید، امر به معروف و نهی از منکر کنید، آنگاه خداوند دعایتان را به اجابت می‌رساند»^۲. (و به این ترتیب دعا وسیله‌ای برای تربیت و خودسازی می‌شود).

در روایات دیگری عفو و بخشش، ناپاکی‌های درونی، نفاق، تأخیر نماز از وقتش، ترک نیکی و صدقه، بدزبانی و... از سبب عدم استجابات دعا ذکر شده است.^۳

ج) دعا بر ضدّ مؤمنان (دوستان)

اگر کسی بر ضدّ مؤمنی و دوستی دعا کند (تفرین نماید) و بدون جهت و ظالمانه، از خداوند بد او را بخواهد، دعایش به اجابت نمی‌رسد.^۴

د) دعا فقط در دشواریها

اگر کسی در حالت خوشی و آسودگی به درگاه خدا نرود و دعا نکند و فقط در مشکلات و شدت و گرفتاری به سوی خدا برود، ممکن است دعایش به اجابت نرسد. روایات آمده است: اگر بخواهی در مشکلات و دشواریها خداوند دعایت را به اجابت برساند، در آسودگی و خوشی، خدا را فراموش مکن و فراوان دعا کن!^۵

ه) غذاهای حرام و ناپاک

در روایت آمده است: «آن کسی که می‌خواهد، دعایش به اجابت برسد، بلا راه حلال کسب درآمد کند»^۶ و در روایت دیگر رسول خدا صلی الله علیه و آله به کسی که گفت دوست دارم، دعایم مستجاب شود، فرمود: «وجودت را از لقمه حرام پاک کن».^۷

۱. وسائل الشیعه، جلد ۴، کتاب الصلاة، ابواب الدعاء، باب ۵۰، صفحه ۱۱۵۹، حدیث ۳.

۲. بحار الانوار، جلد ۹۰، صفحه ۳۷۷، حدیث ۱۷.

۳. معانی الاخبار، صفحه ۲۷۱، حدیث ۲ و بحار الانوار، جلد ۷۰، صفحه ۳۷۶، حدیث ۱۲.

۴. بحار الانوار، جلد ۹۰، صفحه ۳۷۸، حدیث ۲۱.

۵. بحار الانوار، جلد ۹۰، صفحه ۳۵۸ و ۳۷۳.

۶. وسائل الشیعه، جلد ۴، صفحه ۱۰۹۶، باب ۹ از ابواب الدعاء.

۷. همان مدرک، صفحه ۳۷۳.

۷- فلسفه پاداش‌های فرولون دعاها، زیارات و نمازها

گاه در روایات برای دعاها و زیارات و نمازها و اذکار پاداش‌های عظیمی ذکر شده است که ممکن است این دو سؤال را برای خوانندگان مطرح کند:

۱- آیا هر فرد مسلمانی که چنین اعمال ساده‌ای را انجام دهد از چنان پاداش‌های عظیم بهره‌مند می‌شود و اصولاً چه رابطه‌ای میان این اعمال و آن همه ثواب و پاداش است؟

۲- گرچه رحمت الهی بی‌پایان است و هر قدر پاداش به افراد بدهد، کاستی در آن ایجاد نمی‌شود (وَلَا تَزِيدُهُ كَثْرَةُ الْعَطَاءِ إِلَّا جُوداً وَ كَرَمًا)^۱. ولی گاه این پاداش‌ها از حد نیاز در زندگی آخرت نیز افزون است و گاه می‌شود که رسالت بزرگ پاداش معنوی و فوق العاده برای آرامش و لذات مؤمن کافی است.

در پاسخ سؤال این باید به این نکته توجه کرد که اولاً: دریافت این پاداش‌های عظیم مطابق صریح آیات قرآن و روایات معتبر است. ایمان و اخلاص و تقواست، چنانکه در قرآن کریم می‌خوانیم:

«إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ»^۲

در روایتی از امام صادق علیه السلام آمده است: «مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصًا، دَخَلَ الْجَنَّةَ، وَ إِخْلَاصُهُ أَنْ يُحْجِرَهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عَمَّا حَرَّمَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ»^۳ که «لا اله الا الله» را با اخلاص بگوید، داخل بهشت می‌شود و اخلاصش این است که «لا اله الا الله»^۴ او را از تمام آنچه خداوند متعال حرام کرده، باز دارد.^۳

قابل توجه این‌که مرحوم علامه مجلسی در بحار^۴ چندین حدیث به این مضمون نقل کرده است. و نیز در پاره‌ای از روایاتی که در مورد پاداش عظیم زیارت‌ها آمده، جمله «عَارِفًا بِحَقِّهِ» دیده می‌شود که مفهومی آن است: آن امام را واجب اطاعت بدانند و دستوراتش را بجا بیاورند؛ در یکی از این روایات امام کاظم علیه السلام می‌فرماید: «إِذَا عَرَفَ حَقَّهُ وَ حُرْمَتَهُ وَ وَلايَتَهُ...».

ثانیاً: حفظ این دستاوردها و پاداش‌ها نیز مهم است؛ زیرا ممکن است کسی با اعمال صالحی پاداش‌های عظیمی برای خود فراهم سازد، ولی بعداً با اعمال زشت و گناهان عظیم آنها را از نامه اعمال خود بشوید؛ در حدیث معروفی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که: هر کس را اله الا الله بگوید، خداوند درختی در بهشت برای او غرس می‌کند (حضرت همین سخن را درباره اذکار دیگری نیز فرمود).

مردی از قریش در آنجا حاضر بود، عرض کرد: ای رسول خدا! بنابراین درختان ما در بهشت بسیار زیاد است! حضرت فرمود: «نَعَمْ! وَ لَكِنْ إِيَّاكُمْ أَنْ تَرْسَلُوا عَلَيْهَا نِيرَانًا فَتُحْرِقُوهَا؛ آری! ولی بر حذر باشید که آتشی نفرستید که آن درختان را بسوزاند». سپس پیامبر به آیه ۳۳ سوره محمد: «وَلَا تُبْطِلُوا

۲. سوره مائده، آیه ۲۷.

۱. دعای افتتاح.

۳. همان مدرک.

۴. بحار الانوار، جلد ۹۰، صفحه ۱۹۷، حدیث ۲۱.

۵. کافی، جلد ۴، صفحه ۵۸۲، حدیث ۹. (مرحوم کلینی در همان باب روایات دیگری نزدیک به همین مضمون آورده است).

أَعْمَالِكُمْ... استدلالات فرمود.^۱

در مورد سؤال دوم به این نکته باید توجه داشت که پاداش‌های عظیم قیامت متناسب با آن عالم عظیم است؛ تمام دنیایی که ما در آن زندگی می‌کنیم در برابر جهان آخرت به منزله خانه کوچکی در مقابل تمام منظومه شمسی است و یا از آن کوچکتر؛ بنابراین، نباید از عظمت آن پاداش‌ها تعجب کرد. به علاوه، پاداش‌های الهی متناسب لطف و کرم اوست نه متناسب اعمال ما و اضافه بر اینها گاه اعداد و ارقامی که در این روایات وارد شده، کنایه از یک سلسله پاداش‌های مهم معنوی است که در لباس پاداش‌های مادی به تناسب جهانی که در آن زندگی می‌کنیم، بیان شده است.

۸- تبدیل خواسته‌ها

از برخی روایات استفاده می‌شود که گاهی اوقات، خداوند دعای مؤمنان را اجابت نمی‌کند و در عوض، گناهی را از آنها می‌امرد یا آن را ذخیره برای آخرت می‌سازد. رسول خدا ﷺ فرمود: «هر مسلمانی که دعا کند، دعایش به اجابت می‌رسد؛ یا به زودی در دنیا خداوند حاجتش را برآورده می‌سازد، یا برای آخرتش ذخیره می‌کند و یا گناهانش را می‌آمرزد».^۲ در روایتی دیگری آمده است: «کسی که قبل از خداوند پاداش‌دهایی را که در دنیا به اجابت نرسیده، به مؤمن می‌دهد؛ در آن زمان مؤمن آرزو می‌کند، این کاشی در دنیا هیچ دعایی به اجابت نمی‌رسید و همه آنها امروز به پاداش الهی تبدیل می‌شد».^۳ این را نیز باید کاملاً توجه داشت که گاه انسان بر اثر بی‌اطلاعی، حاجتی را با تمام وجودش از خدا می‌خواهد که به ضرر اوست و اگر به آن رسد دنیا و آخرت را باه می‌شود، خداوند به لطفش آن چیز را دریغ می‌دارد و به جای آن، نعمت دیگری به او می‌بخشد؛ زیرا معلومات نامحدود و ناقص است و علم بی‌پایان، نزد خداست.

۹- توصیه‌ها به شما عزیزان

در این جا توجه شما خوانندگان عزیز را به توصیه‌های زیر جلب می‌کنیم:

۱- آنچه در این کتاب آمده است به کتب معتبری چون «مصباح‌المتهجد» شیخ طوسی (ره) و «کامل‌الزیارات» ابن قولویه و کتابهای مرحوم سید بن طاووس و مرحوم کفعمی برمی‌گردد. کتب بزرگانی که اهتمام فراوانی داشتند تا بدون مدرک چیزی را نقل نکنند و اگر دعا یا زیارتی از انشای نفس ربانی و

۱. بحارالانوار، جلد ۹۰، صفحه ۱۶۸، حدیث ۳.

۲. همان مدرک، صفحه ۳۷۸، حدیث ۲۲.

۳. همان مدرک.

ملکوتی خودشان است به آن تصریح نمایند. آنان به هنگام نوشتن ادعیه، کتب فراوانی را در اختیار داشته‌اند که با اقتباس از آن، چنین آثاری از خویش به یادگار گذاشته‌اند:

مرحوم سید بن طاووس، به هنگام نوشتن کتاب «اقبال» هزار و پانصد جلد کتاب در اختیار داشت^۱ و به تصریح خودش در کتاب «کشف المحجّه»: «بیش از شصت جلد از آن، کتاب دعا بود».^۲

محقق متتبع، دانشمند بزرگوار، مرحوم آقا بزرگ طهرانی نیز در کتاب وزین «الذریعه» درباره سید بن طاووس می‌نویسد: «هنگامی که او کتاب «مُهَجِّ الدَّعَوَات» را می‌نوشت بیش از هفتاد کتاب از کتب ادعیه قدمای امامیه (کسانی که تمامی آنها مقدم بر شیخ طوسی بوده‌اند) را در اختیار داشت. بلکه با مراجعه به کلمات و تعیراتی که سید بن طاووس در لابه‌لای کتابهایش در ارتباط با اسناد و مدارک محتویات آن دارد، اسان مطمئن می‌شود که جمیع آنچه را که این بزرگوار از ادعیه و زیارات نقل کرده، مورد اعتمادش بوده است. هر وقت ملاحظه می‌شود که این بزرگ مرد، هرگاه می‌خواست دعایی را از جانب ذهن لطیف و روح پاکش انشا کند، تصریح می‌کند که: «چون برای این مورد دعایی را از روایات نیافتم دعایی را مناسب با این مقام، انشا نمودم» با این بیان معلوم می‌شود که در سایر موارد که چنین نکته‌ای را متذکر نشده است، به مذکور روای خاص، اعتماد کرده است».^۳

با این بیان و با توجه به این که آنچه «سید بن طاووس» در قسمت دعا تألیف کرده^۴ در واقع تتمه و تکمیلی برای کتاب «مصباح‌المتهجد» جذملی است. این مرحوم شیخ طوسی رحمته می‌باشد،^۵ روشن می‌شود که اگر کسی مجموع این یازده جلد (مربوط به این ده بزرگوار) را تهیه نماید، گویا تقریباً مجموعه کاملی از ادعیه و اعمال و زیارات را در اختیار گرفته است (و ما از این آثار در کتاب حاضر استفاده کرده‌ایم). درباره کتاب «مصباح کفعمی» می‌گوید: «او، در مقدمه کتاب «خنة الامان الواقیه» (معروف به مصباح کفعمی) تصریح کرده است که این کتاب را از کتابهای معتبر و مورد اعتماد جمع‌آوری نموده است».^۶

مرحوم علامه مجلسی نیز در مقدمه «زاد المعاد» می‌گوید: در این کتاب منجبی از اعمال سال و فضایل ایام و لیلی و اعمال آنها را - که به سندهای صحیح و معتبر وارد شده است - آورده‌ام.

اصولاً اصحاب ائمه علیهم‌السلام، برای ضبط و انتقال صحیح احادیث، دعاها و عباراتی که از آن بزرگواران نقل می‌شد، اهتمام فراوانی داشتند.

۱. اقبال، جلد ۱، مقدمه تحقیق، صفحه ۱۷ (چاپ مکتب الاعلام الاسلامی).

۲. کشف‌المحجّه، صفحه ۱۳۱.

۳. الذریعه، جلد ۸، صفحه ۱۷۶ و ۱۷۷.

۴. که مجموع آن ده جلد می‌شود و هر جلد آن مربوط به بخش خاصی از اعمال است. مثلاً «فلاح‌السائل» فقط در اعمال شب و روز و «اقبال» فقط در اعمال ماههای سال می‌باشد (رجوع کنید به: الذریعه، جلد ۸، صفحه ۱۷۸).

۵. همان مدرک، صفحه ۱۷۹.

۶. الذریعه، جلد ۸، صفحات ۱۷۷ و ۱۷۸.

«عبدالله بن زید» که از اصحاب امام کاظم علیه السلام است، می گوید: «جمعی از یاران ویژه اهل بیت آن حضرت، به محضرش شرفیاب می شدند و هنگامی که امام علیه السلام کلمه ای می فرمود و درباره حادثه ای فتوا می داد، آنان با دقت می نوشتند (و همه جملات، آداب و نکته ها را کاملاً یادداشت می کردند)»^۱

خواننده عزیز! با توجه به آنچه گذشت جایی برای تردید در اعتبار منابعی که محتوای این کتاب از آنها گرفته شده، باقی نمی ماند، پس می توان با دلی روشن و ضمیری پاک به ادعیه و زیارات و اعمال وارده در این کتاب، عمل کرد.

خصوصاً وقتی به دو امر دیگر نیز در این رابطه توجه شود:

نخست این است: همان گونه که اشاره شد محتوای برجسته و اوج معانی بسیاری از این دعاها و زیارات، بهترین گواهی صدور آنها از جانب معصوم علیه السلام است، چرا که چنین الفاظ و مفاهیمی جز از روح بلند معصومین علیهم السلام نمی تواند صادر شود.

دیگر این است که: در تمام دعاها و اعمال مستحب، می توان از «قصد رجا» یعنی به امید مطلوبیت نزد پروردگار، استفاده کرد؛ زیرا در روایت از رسول اکرم صلی الله علیه و آله نقل شده که «هرگاه کسی از سوی من ثوابی بر عملی به او برسد و به امید رسیدن به آن ثواب و یا به احترام من آن را بجا آورد، به اجر و پاداش مذکور برای آن عمل، خواهد رسید و تلاش او منتشبه نخواهد ماند»^۲.

*

۲- توصیه دیگر ما به خوانندگان عزیز - مخصوصاً به نوجوان با ایمان و پاکدل - این است که بیش از آنچه به «کمیت» و مقدار دعا اهمیت می دهند، «کیفیت» و حال و هوای معنوی آن اهمیت دهند و بدانند که چه بسا خواندن یک دعای کمیل یا ندبه و یا این حمد و یا خواندن دعای عرفه امام حسین علیه السلام با حضور قلب، چنان انقلاب و دگرگونی در انسان ایجاد کند که فصل نوینی در زندگی او آغاز می شود؛ روحش را به اوج آسمانها برده، با فرشتگان دمساز می کند و این حال و روشن می شود که ثوابهای عظیمی که برای بعضی از دعاها ذکر شده، فلسفه اش چیست و برای چیست؟

عزیزان! همه ما سعی کنیم با مرور در مطالبی که در بحث حضور قلب و آداب دعا آمد و با اندیشه در محتوای دعاها، چنان حال و هوایی به هنگام خواندن دعا و نماز و زیارت پیدا کنیم که لذت بخش ترین لحظات زندگی ما باشد و ما را روز به روز به خدا نزدیک تر کند.

سعی ما بر این باشد که با تدبّر در محتوا و توجه به این که در چه محضری قرار گرفته ایم و با التفات

۱. الذریعه، جلد ۸، صفحه ۱۷۳ و مستدرک الوسائل، جلد ۱۷، صفحه ۲۹۲، حدیث ۲۷.

۲. وسائل الشیعه، جلد ۱، صفحه ۵۹، ابواب مقدمات العبادات، باب ۱۸ (در این باب چندین روایت به همین مضمون آمده است).

به قصورها و تقصیرها، و کوچکی نفس خویش از یک طرف و عظمت و بزرگی کسی که در حضورش واقع شده‌ایم از طرف دیگر، روح ما با عالم بالا تماس برقرار کند و با محبوب حقیقی راز و نیاز نماید. اگر داعی از ادعیه را می‌خوانیم که مخاطب در آن، خداست، به لطفها و محبت‌هایی که در طول عمرمان در حق ما روا داشت و گناهانی را که پوشاند و لغزشهایی را که دفن کرد و نعمتهایی را که ارزانی داشت، یکی پس از دیگری اشاره کنیم و بر زبان جاری سازیم تا محبتی که او به خوب شدن و هدایت ما دارد را لمس کنیم و قرب و انسش را احساس نماییم.

و اگر زیارتی از زیارات ائمه طاهربین (صلوات الله علیهم اجمعین) است، باز هم قرب و لطف و رحمت و کرامت آنها در نظر بیاوریم و این که آنها شفیعان درگاه و مقربان خداوند؛ کلام ما را می‌شنوند و سلام ما را جواب می‌نویسند و بر جایگاه و مقامی که هم اکنون در آن قرار داریم شاهد و ناظرند (وَ اَعْلَمُ اَنْ رَّسُوْلَكَ وَ خُلَفَاءَكَ اَحِبُّوا لِرِزْقُوْنَ، يَرُوْنَ مَقَامِي، وَيَسْمَعُوْنَ كَلَامِي، وَ يَرُدُّوْنَ سَلَامِي)^۱ تا آن که لذت و شیرینی نجوا و حاجات به آن را احساس کنیم (وَ فَتَحْتَ بَابَ فَهْمِي بَلَدِيذِ مُنَاجَاتِهِمْ)^۲. اگر آن‌گونه دعا بخوانیم و این کلمه زیارت کنیم، می‌توانیم مطمئن باشیم با هر دعا و زیارت، گویا به محضر خداوند و معصومین (علیهم السلام) شرفیاب شده‌ایم. روح و جانمان را صفا و صیقل تازه‌ای داده‌ایم و زنگارها و تیرگی‌های گناه را از خود زدوده‌ایم. همین جست که دعا و زیارت، جایگاه واقعی خود را پیدا می‌کند و هدف اصلی آن تحقق می‌یابد.

در پایان لازم می‌دانم از تمام کسانی که برای تهیه این مجموعه ما را یاری دادند و در تطبیق دقیق مدارک، و تصحیح، و چاپ و نشر آن تلاش و کوشش کردند، از جمله فنکارانی محترم حجج اسلام آقایان محمد رضا حامدی، مسعود مکارم و سید عبدال مهدی توکل (دامت باریهم) تشکر و سپاسگزاری کنم و برای توفیق هر چه بیشتر همه عزیزان دعا نمایم. همچنین از همگان التماس دعا دارم که این جانب و تمام کسانی را که برای فراهم آوردن این مجموعه زحمت کشیده‌اند، فراموش نکنند. ذکر این نکته لازم است که برای تهیه این مجموعه، چند سال زحمت کشیده‌ام؛ با این حال، اگر صاحب نظران تذکرات تکمیلی داشته باشند، از آن استقبال می‌شود.

قم - ناصر مکارم شیرازی

فروردین ۱۳۸۴ - صفر ۱۴۲۶

۱. وسائل الشیعه، جلد ۱، صفحه ۵۹، ابواب مقدمات عبادات، باب ۱۸. لازم به ذکر است که این جملات، در اصل بخشی از اذن دخول زیارت رسول گرامی (صلی الله علیه و آله) در مدینه، در مسجد النبی می‌باشد و از آن جا به بعضی از مشاهد مشرفه دیگر منتقل شده است.

۲. همان مدرک.